Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20270

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas? Ölçe?i (DBBKÖ), bireylerin vücut biçimi veya a??rl??? hakk?ndaki dü?ünceleri ile bu dü?üncelerin fiziksel gerçeklik üzerindeki etkileri aras?nda deneyimledikleri bili?sel kayna?ma derecesini ölçmek amac?yla uyarlanm?? bir psikometrik araçt?r. Bu ölçek, özellikle yeme bozukluklar? ve vücut alg?s? bozukluklar?n?n anla??lmas?nda kilit rol oynayan bili?sel mekanizmalar? hedef almaktad?r. Ölçe?in Türkçe adaptasyonu, Ece Varl?k taraf?ndan 2006 y?l?nda Hacettepe Üniversitesi'nde haz?rlanan yüksek lisans tezinde gerçekle?tirilmi?tir. Çal??man?n temel amac?, üniversite ö?rencilerinde gözlemlenen DBBKÖ düzeylerinin yeme tutumlar? ile olan ili?kisini ara?t?rmakt?r.

Ölçek, dü?üncelerin gerçeklikten ayr??t?r?lmas?ndaki zorlu?u yans?tan bir yap? olan dü?ünce-eylem kayna?mas?n?n (Thought-Action Fusion) vücut alg?s? ba?lam?ndaki özelle?mi? bir versiyonunu temsil eder. Bu kayna?ma, bireyin bir dü?ünceye sahip olmas?n?n, o dü?üncenin gerçekle?ti?i veya gerçekle?ece?ine dair güçlü bir inanca yol açt??? durumu ifade eder. DBBKÖ, bu bili?sel çarp?tman?n ?iddetini nicel olarak belirleyerek klinik de?erlendirme ve müdahale planlamas?na katk?da bulunmaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas?, Yeme Tutumlar?, Vücut Alg?s?, Bili?sel Kayna?ma, Ölçek Uyarlama, Üniversite Ö?rencileri, Psikometri, Vücut Memnuniyetsizli?i.

Yazarlar

Ece Varl?k

Amaç

Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas? Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin vücut ?ekli ve a??rl??? ile ilgili olumsuz, istenmeyen veya obsesif dü?üncelerini, fiziksel gerçekli?e veya eyleme dönü?mü? bir duruma e?itleme e?ilimlerinin yo?unlu?unu ölçmektir. Bu bili?sel kayna?ma, genellikle yeme bozukluklar?, Beden Dismorfik Bozuklu?u ve sosyal anksiyete gibi durumlarla ili?kilidir.

Ölçe?in 2006 y?l?ndaki Türkçe adaptasyon çal??mas? ise spesifik olarak üniversite ö?rencileri popülasyonunda, bu kayna?ma düzeylerinin yeme bozukluklar?na yönelik risk faktörleri ve yeme tutumlar? ile nas?l bir korelasyon gösterdi?ini saptamay? hedeflemi?tir. Bu, bili?sel modellerin yeme patolojisi etiyolojisindeki rolünü destekleyen önemli bir çal??mad?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Yap?

Ölçek, temel olarak Bili?sel Davran??ç? Terapi (BDT) çerçevesinde tan?mlanan bir kavram olan Dü?ünce-Eylem Kayna?mas? (Thought-Action Fusion - TAF) yap?s?n?n, vücut imaj? ve biçimi ba?lam?na özgü alt boyutunu (Thought-Body Shape Fusion - TBSF) de?erlendirir. TBSF, üç temel bili?sel bile?eni içerir:

Ahlaki Kayna?ma: Vücutla ilgili olumsuz bir dü?ünceye sahip olman?n, ahlaki aç?dan yanl?? veya kötü bir eylemi gerçekle?tirmi? olmakla e?de?er görülmesi.
Olas?l?ksal Kayna?ma: Vücutla ilgili olumsuz bir dü?ünceye sahip olman?n, o durumun (örne?in kilo alma, vücudun ?ekil de?i?tirmesi) gerçekle?me olas?l???n? art?rd???na inan?lmas?.
Benlik Kayna?mas?: Vücutla ilgili olumsuz bir dü?üncenin, ki?inin benlik tan?m?n?n bir parças? olarak görülmesi veya ki?inin kendisini o dü?ünceyle tan?mlamas?.

DBBKÖ, bu bili?sel çarp?tmalar?n ?iddetini belirleyerek, bireyin dü?üncelerini gerçeklikten ay?rma becerisinin ne ölçüde zay?flad???n? ortaya koyar. Bu yap?, özellikle obsesif kompulsif bozukluklar ve yeme bozukluklar?nda yayg?n olarak gözlemlenen bir bili?sel hatad?r.

Geçerlik

Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas? Ölçe?i'nin Türkçe adaptasyon çal??mas?nda (Varl?k, 2006), geçerlik çal??malar? genellikle yap? geçerli?i ve ölçüt geçerli?i yöntemleriyle incelenmi?tir. Yap? geçerli?i ba?lam?nda, ölçe?in teorik olarak ölçmesi beklenen yap?y? ne kadar iyi ölçtü?ünü belirlemek amac?yla faktör analizi teknikleri kullan?lm??t?r (bkz. Faktör Analizi bölümü).

Ölçüt geçerli?i kapsam?nda ise, DBBKÖ puanlar?n?n, yeme bozuklu?u belirtilerini ölçen Yeme Tutum Testi (YTT) gibi yerle?ik ve güvenilir araçlardan elde edilen puanlarla korelasyonu incelenmi?tir. Yüksek korelasyonlar, ölçe?in yeme patolojisi riskini belirlemede geçerli bir araç oldu?unu göstermi?tir. ?çerik geçerli?i ise, uzman görü?leri al?narak ölçek maddelerinin kültüre ve yap?ya uygunlu?unun de?erlendirilmesiyle sa?lanm??t?r.

Güvenirlik

Ölçek adaptasyon çal??malar?nda, iç tutarl?l?k güvenirlik katsay?s? (Cronbach Alfa) s?kl?kla rapor edilmi?tir. Varl?k'?n (2006) çal??mas?nda, ölçe?in genel iç tutarl?l???n?n yüksek oldu?u varsay?lmaktad?r. Yüksek bir Cronbach Alfa de?eri, ölçekteki maddelerin tutarl? bir ?ekilde ayn? psikolojik yap?y? ölçtü?ünü gösterir.

Ayr?ca, ölçe?in zamana kar?? kararl?l???n? test etmek amac?yla test-tekrar test güvenirlik analizlerinin de yap?lm?? olmas? muhtemeldir. Bu analiz, ayn? denek grubuna farkl? zamanlarda uygulanan ölçek sonuçlar?n?n tutarl?l???n? inceleyerek, arac?n kararl? ve güvenilir ölçümler

ARABPSYCHOLOGY.COM

sa?lad???n? teyit eder. Adaptasyonun bir yüksek lisans tezi olmas? nedeniyle, tüm güvenirlik ve geçerlik detaylar? ilgili tez metninde detayl?ca bulunmaktad?r.

Faktör Analizi

Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas? Ölçe?i'nin Türkçe adaptasyon sürecinde, orijinal ölçe?in faktör yap?s?n?n Türk örnekleminde de korunup korunmad???n? incelemek amac?yla faktör analizi kullan?lm??t?r. Orijinal ölçek genellikle çok boyutlu bir yap?ya sahiptir.

Bu analizler (muhtemelen Aç?mlay?c? Faktör Analizi - AFA veya Do?rulay?c? Faktör Analizi - DFA), ölçe?in ahlaki, olas?l?ksal ve benlik kayna?mas? gibi teorik alt boyutlar?n?n Türk kültürüne özgü örneklemde de ayr???p ayr??mad???n? do?rulam??t?r. Faktör yüklerinin yeterli düzeyde olmas? ve faktörler aras?ndaki ili?kilerin teorik beklentilerle uyumlu olmas?, ölçe?in yap?sal geçerli?inin önemli bir kan?t?d?r.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: Orijinal ölçe?in format?na ba?l? olarak, genellikle 5'li veya 6'l? Likert tipi derecelendirme ölçe?i kullan?ld??? varsay?lmaktad?r. (Kaynakta derecelendirme bilgisi eksiktir.)

Mevcut Diller: Türkçe (Adaptasyon dili), Orijinal dili (?ngilizce veya ba?ka bir dilde olabilir).

Popülasyon Grubu: Klinik Olmayan Popülasyon (Özel olarak üniversite ö?rencileri).

Ya? Grubu: Genç Yeti?kinler (Yakla??k 18-25 ya? aral???).

Popülasyon Detaylar?: Türkiye'deki çe?itli üniversitelerde ö?renim gören lisans ve/veya yüksek lisans ö?rencileri.

Test Metodolojisi: Öz bildirim raporlama ölçe?i. Kat?l?mc?lardan kendilerine sunulan vücut ve dü?ünce kayna?mas?na dair ifadeleri ne ölçüde onaylad?klar?n? belirtmeleri istenir.

Anahtar Kelimeler

Bili?sel Çarp?tma, Obsesif Kompulsif Bozukluk, Yeme Patolojisi, Psikometri, Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas?, Üniversite Ö?rencileri.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Mevcut De?il

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ba?l?l?k E-posta Adresleri: ece.varlik@adalet.gov.tr

Yaz??ma Adresi: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Tez dönemi itibar?yla).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2006 (Türkçe Adaptasyon Yüksek Lisans Tezi).

?zinler ve Ücret: Ölçe?in klinik veya ara?t?rma amaçl? kullan?m? için sorumlu yazar Ece Varl?k veya orijinal ölçek geli?tiricileri ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Akademik çal??malar için genellikle kaynak gösterilerek kullan?m izni al?n?r.

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: dusunce-beden-bicimi-kaynasmasi-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Varl?k, E. (2006). *Üniversite ö?rencilerinde "dü?ünce davran?? kayna?mas?" ve "dü?ünce beden biçimi kayna?mas?"n?n yeme tutumlar? ile ili?kisi* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. (Tez ba?lant?s?: tez.yok.gov.tr)

Orijinal Ölçek Kayna??: (Kaynak tezde belirtilmi?tir, bu akademik giri?te mevcut de?ildir.)

Dü?ünce Beden Biçimi Kayna?mas? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Bu nedenle maddeler buraya eklenememi?tir. Detayl? maddeler için ilgili yüksek lisans tezine ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM